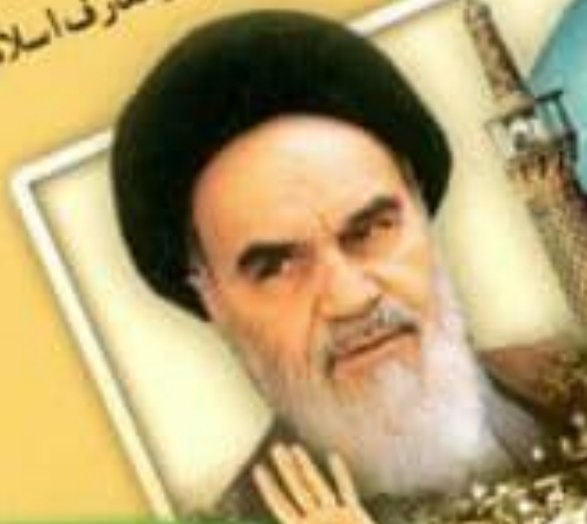


# تفصیلات ایران

کلیه رشته ها

علوم و معارف اسلامی

به استثنای رشته های ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی



باید یازدهم  
دوره دوم مت



به نام خدا

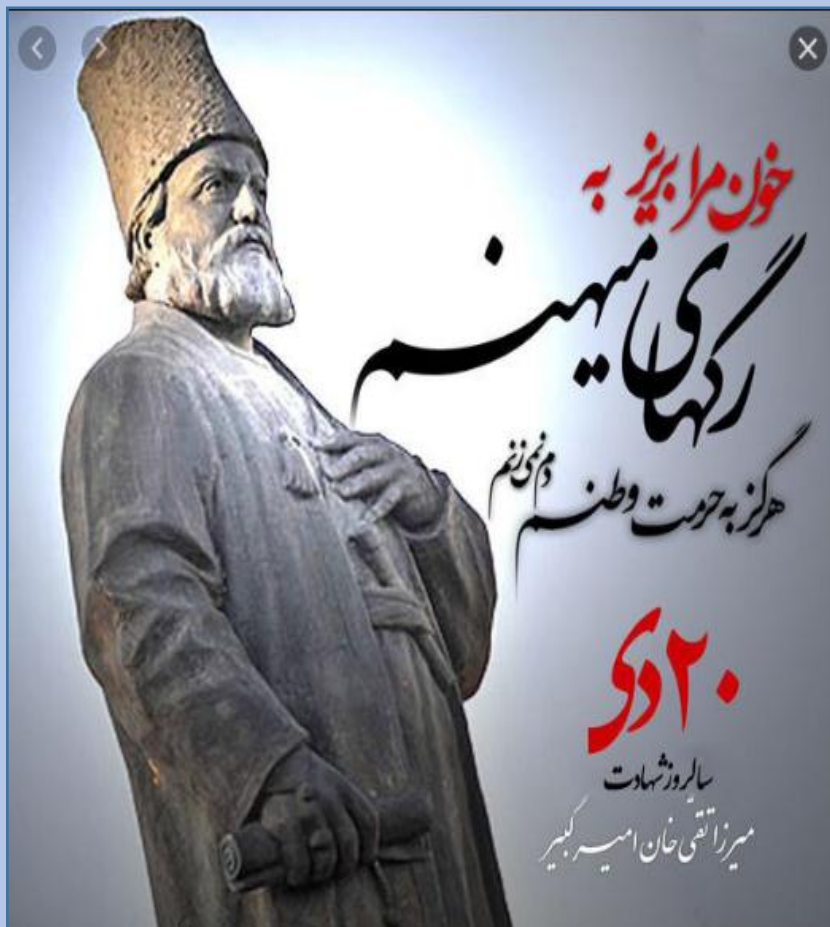


## دوران ناصرالدین شاه

۲

تهیه و تنظیم از : احمد اسدی اقدام . مرنند ( آذربایجان شرقی )





## فهرست مطالب

دوران حکومت ناصرالدین شاه قاجار

صدارت امیر کبیر و اقدامات ایشان

واگذاری امتیازات به بیگانگان

امتیاز رویترو اعتراضات و نتایج اعتراضات

امتیاز لاتاری

امتیاز توتون و تنباکو

نهیضت تحریم تنباکو

نتایج نهیضت تحریم تنباکو

# پادشاہی ناصر الدین شاہ

**ناصرالدين شاه** : چهارمين شاه قاجار (۱۲۷۵ - ۱۲۲۷) فرزند : محمد شاه - به مدت ۴۸ سال





ناصرالدين شاه





# دوران طولانی سلطنت ناصر الدین شاه با چند موضوع شناخته می شود:



۱ قتل صدراعظم دانشمند و ایران دوست، **میرزا تقی خان امیر کبیر**، به تحریک فاسدان و بدخواهانی که منافعشان به خطر افتاده بود

۲ آشنایی تدریجی گروهی از ایرانیان با پیشرفت های اروپائیان.

۳ واگذاری امتیازات اقتصادی و فرهنگی به بیگانگان؛ نظیر امتیاز رویترا، امتیاز لاتاری و امتیاز خرید و فروش تنباکو

# صدارت امير کبير



# صدارت امیر کبیر

پس از مرگ محمد شاه، فرزند شانزده ساله اش، **ناصرالدین میرزا**، به سلطنت رسید. او **امیر کبیر** را به صدارت برگزید.

در روزگار او، سیاست داخلی و خارجی ایران به شدت تحت تأثیر دولت های بیگانه، به ویژه **روسیه و انگلیس** قرار داشت، و کار امیر کبیر در **اتخاذ سیاست مستقل**، بسیار دشوار و **تحسین برانگیز** بود.





میرزا تقی خان امیر کبیر ( صدر اعظم ناصرالدین شاہ )







به سلطنت نشستن ناصرالدین شاه به کمک میرزا تقی خان امیر کبیر



# برخی از اقدامات امیر کبیر

۱ سروسامان دادن به ارتش

۲ تأسیس مدرسه دارالفنون

۳ اصلاح وضع چاپارخانه دولتی

۴ حذف القاب و عناوین

۵ اصلاحات اجتماعی  
ممنوعیت حمل سلاح

۶ اعدام رئیس فرقه ضاله بابیت

۷ سیاست خارجه  
نه به روس - نه به انگلیس  
و نه به هیچ قدرت خارجی امتیاز می دهیم

۸ جلوگیری از تقسیم ایران  
توسط عمال انگلیس







**تاسیس مدرسه دارالفنون ( یکی از اقدامات امیر کبیر )**







روزنامہ اخبار دارالخلافہ طہران

روزنامہ وقایع اتفاقیہ

انتشار روزنامہ وقایع اتفاقیہ ( دارالخلافہ - دولت علیہ یران ) توسط امیر کبیر







سید علی محمد شیرازی (باب)





■ **سید علی محمد شیرازی (باب )** ابتدا ادعا می کرد باب، یعنی واسطه میان امام زمان (عج) و مردم است، در نهایت مدعی پیامبری و آوردن دین جدید شد.



به قتل رسید

میرزا تقی خان امیر کبیر

فانچ



# واگذاری امتیازات به پیگانگان



# واگذاری امتیازات به بیگانگان

کشورهای اروپایی با برده داری گسترده و ثروت حاصل از غارت ملت های آسیایی و آفریقایی، توانستند شرایط اقتصادی و اجتماعی برای انقلاب علمی و صنعتی را فراهم کرده و به جهشی در رشد اقتصادی دست پیدا کنند. در نتیجه، به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان قیمت نیاز داشتند.

دولت ایران، به ویژه از عهد ناصر الدین شاه، که با هزینه های سرسام آور خوش گذرانی ها و مسافرت های او به اروپا رو به رو بود، با واگذاری امتیازات به دولت های استعماری سعی در تأمین این مخارج داشت.

در زمان او ده ها امتیاز اقتصادی به بیگانگان واگذار شد که سهم روسیه و انگلستان بیش از سایر کشورها بود.





گسترش برده داری ، عامل انقلاب صنعتی





**در نتیجه واگذاری این امتیازات، ثروت و دارایی ایران ( معادن، جنگل ها، صنایع، گمرکات، بنادر، شیلات و... ) که پشوانه کشور و متعلق به نسل حاضر و آینده بود به تاراج رفت.**





# نقش برخی افراد داخلی و خارجی در واگذاری امتیازات

افرادی که زیر نفوذ این دولت های استعماری بودند، در دادن این امتیازها نقشی چشمگیر داشتند. مانند: میرزا حسین خان سپهسالار



# امتیاز روپتر



# امتیاز رویترا

این امتیاز در زمان ناصرالدین شاه ( ۱۲۵۰ ش / ۱۸۷۲ م ) با تلاش میرزا حسین خان سپهسالار ( صدر اعظم وقت ) و همکاری میرزا ملکم خان به یک یهودی به نام بارون جولیس دو رویترا واگذار شد.



مالک : خبرگزاری رویتر



بارون جولیس دو رویتر (تبعہ انگلستان - یہودی الاصل)

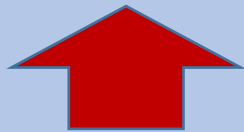




# مفاد قرارداد رویترا

## به موجب قرارداد رویترا:

در مقابل، رویترا تنها مبلغ دویست هزار لیره برای تأمین هزینه های سفر ناصرالدین شاه به اروپا به صورت وام پرداخت کرد.



به رویترا واگذار شد

حقّ احداث راه آهن و تراموا

بهره برداری از کلیه معادن و منابع ایران به جز طلا و نقره و سنگ های قیمتی

بهره برداری از جنگل ها و احداث قنات ها و کانال های آبیاری

به مدت ۷۰ سال

اداره گمرک ها و حقّ صدور همه نوع محصولات انگلیسی به ایران

به مدت ۲۵ سال



احداث راه آهن در ایران







احداث تراموا





تراموای شهری تبریز



تراموای تبریز





## قونقا باشی تبریز ( اولین ایستگاه راه آهن تبریز - جلفا )



قونقا همان تراموا و یا قطار شهری و یا متروی امروز ( به زبان روسی )



# واگذاری امتیاز رویترو پیامدهای آن

وقتی خبر اعطای این امتیاز منتشر شد، شگفتی و حیرت بسیاری را برانگیخت.



به طوری که **کردگوزن** یکی از مأموران امپراتوری انگلیس در هند و خاورمیانه، درباره این امتیاز نوشت:

«عجب ترین امتیازی در طول تاریخ نظیر ندارد و به موجب آن، تمام منابع طبیعی کشوری به یک خارجی تسلیم گشته است»



# اعتراض و مخالفت علمای با واگذاری امتیاز رویتر

چراکه در صورت اجرای آن امتیاز، زمینه سلطه کامل انگلستان بر ایران همچون هند فراهم می آمد.

آیت الله حاج ملا علی کنی، مجتهد بزرگ تهران، رهبری مخالفان را بر عهده داشت.

ایشان علاوه بر امتیاز رویتر، با **میرزا حسین خان سپهسالار**، **صدر اعظم وقت** نیز مخالف بود؛ زیرا سپهسالار آشکارا تقلید از قوانین، اصول زندگی و مدنیت غربی را در پیش گرفته بود و ناصرالدین شاه را به اجرای سیاست های خود ترغیب می کرد.



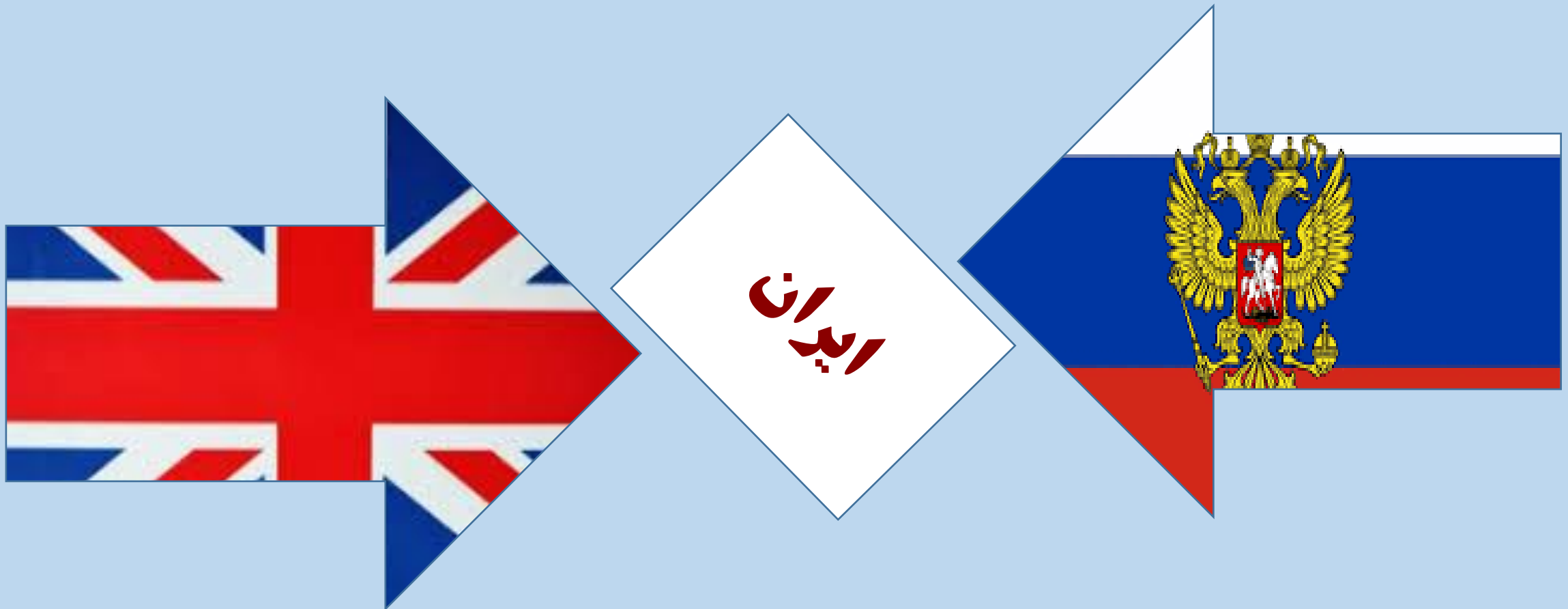
حاجی ملا علی کنی ( رہبر مخالفان امتیاز رویتر )

فانچ



# مخالفت روسها با واگذاری امتیاز رویتزر

روس ها نیز از منافع سرشاری که این قرارداد برای رقیب آنها داشت، ناراضی بودند و خواستار لغو آن شدند.



لغو شد

# قرارداد رويتر

به علت مخالفت علما و مردم و دولت روسیه



# نتایج مخالفت علما و مردم ، روسیه با امتیاز رویتر

برکناری سپهسالار از صدرات

توسط ناصرالدین شاه

لغو امتیاز رویتر

# واگذاری امتیاز بانک شاهنشاهی به رویتر

رویتر برای جبران خسارت، امتیاز بانک شاهنشاهی را به مدت ۶۰ سال، از شاه گرفت





# امتیاز لاتاری

فروش بلیط بخت آزمائی



میرزا ملکم خان،  
بانی قرارداد لاتاری

# امتیاز لاتاری

زمان : ناصرالدین شاه

به میرزا ملکم خان واگذار شد





میرزا ملکم خان : بانی امتیاز لاتاری





در این بریدگی هیچگونه آفتیزی ندیدید

۲۰

۲۰

دهه اول آبان

سری سی ام

# بخش آزمائی ملی

№ 200653

شماره ۲۰۰۶۵۳

میرزا حسن درویش

میرزا حسن درویش

تاسیس ۱۳۲۷



# امتیاز لاتاری (فروش بلیط بخت آزمائی)

**میرزا ملکم خان** (بانی قرارداد لاتاری) با پرداخت مبلغی به عنوان رشوه به شخص شاه توانست رضایت او و امین السلطان را برای امضای **امتیازنامه تأسیس قمارخانه در ایران** یا اصطلاحاً «**قرارداد لاتاری**» جلب کند.

در آن امتیاز نامه شرط شده بود که میرزا ملکم خان بدون اجازه نهایی شاه آن را به کسی انتقال ندهد.

اما او در ازای دریافت **چهل هزار لیره**، آن را به یک **کمپانی انگلیسی** واگذار کرد.

پس از آشکار شدن **امتیاز لاتاری**، علمای دینی ایران با اعلام **حرام بودن لاتاری** به عنوان یک قمار مخالفت نمودند.





واگذاری امتیاز لاتاری به میرزا ملکم خان در زمان ناصرالدین شاه





مجلس تدریس در مدرسه علمیه



امام خمینی  
شیخ طوسی  
امام خراسانی  
امام عسکری  
امام رضا  
امام جواد  
امام کاظم  
امام زین العابدین  
امام محمد باقر  
امام صادق  
امام علی نقی  
امام علی  
امام فاطمه  
امام زینب  
امام سید الشهداء

کس علماء و بر جر است که در خانه جناب حاجی فایده الله بجهت بر حسب امر اعلیٰ حضرت فدر و در شاهنشاهی  
روحنا فدا عکس افنا کردیم و نیستیم و هستیم در بقعه



لغو شد

# امتیاز لاتاری

به علت مخالفت علما و مردم و به بهانه حرام بودن قمار در اسلام



# نہضت تحریم تنباکو؛

نخستین حرکت مردمی فراگیر بر ضد استعمار



# قرارداد رژی (توتون و تنباکو)

زمان : ناصرالدین شاه قاجار

صاحب امتیاز : طالبوت

در برابر درآمد ناچیز واگذار شد





تالبوت : صاحب شرکت رژی و خریدار امتیاز توتون و تنباکو





انحصار خرید و فروش **توتون و تنباکو** در داخل و خارج ایران به مدت **پنجاه سال** بود، که به یک انگلیسی به نام «**تالبوت**» داده شد. از این رو، این قرارداد به «**تالبوت**» معروف است ( **قرارداد رژی** : نام شرکت )



# درآمد ایران از بابت قرارداد توتون و تنباکو

ناصرالدین شاه این امتیاز را برابر دریافت:

**سالانه پانزده هزار لیره و یک چهارم سود سالانه**

واگذار کرده بود.

در حالی

در حالی که دولت عثمانی، با وجودی که از محصول توتون و تنباکوی کمتری برخوردار بود، این امتیاز را برابر دریافت سالانه هفتصد هزار لیره، به یک کمپانی خارجی واگذار کرده بود.



# مخالفت مردم و علما با قرارداد رژی

**مردم ایران** که می دیدند محصول توتون و تنباکوی خود را باید به **بهای کمی** به بیگانه بفروشند و برای مصارف داخلی، دوباره آن را به **قیمت گزافی** بخرند، شروع به قیام و اعتراض نسبت به این قرار داد کردند.

عالمان دین، در شهرهای مختلف رهبری این نهضت را به دست گرفتند. مانند: **آیت الله میرزا حسن آشتیانی و آیت الله شیخ فضل الله نوری در تهران و آیت الله میرزا جواد آقا مجتهد تبریزی در تبریز،.....**

**سید جمال الدین اسدآبادی** نیز به مخالفت با این قرارداد برخاست، او در این باره، نامه ای به **آیت الله میرزای شیرازی** که در سامرا بود، نوشت.

سرانجام **حکم تاریخی این مجتهد بزرگ و صاحب نفوذ صادر شد، و نهضتی بزرگ** در سراسر ایران پدید آورد که حتی به درون دربار شاه نیز نفوذ کرد.



قیام و اعتراض مردم ایران نسبت به قرارداد طالبوت





به دست گرفتن رهبری نهضت تنباکو توسط عالمان دینی در شهرهای مختلف





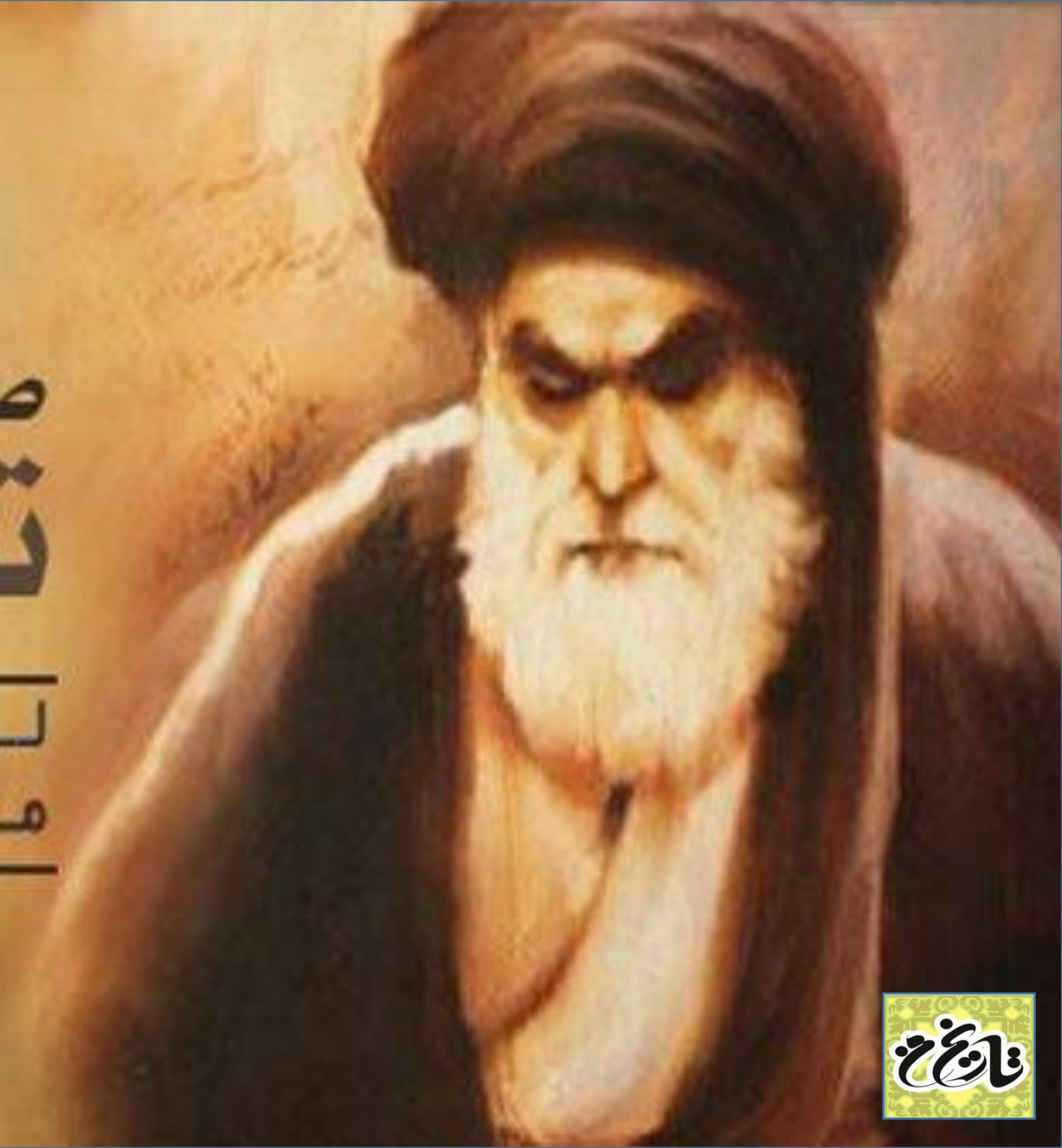
سید جمال الدین اسد آبادی  
(۱۲۱۷ - ۱۲۷۵ ش)  
(اسدآباد همدان - قسطنطنیه - ترکیه)

نامه سید جمال الدین به آیت الله میرزای شیرازی



# صدور حکم تحریم تنباکو

لغو امتیاز تنباکو به فرمان  
میرزای شیبانی





# نهضت تحریم توتون و تنباکو ( قرارداد رژی )





حتی بانوان و نوکران ناصر الدین شاه از کشیدن توتون و تنباکو امتناع کردند، به طوری که هیچ کس را یارای آن نبود که در خیابان به معامله یا مصرف تنباکو مشغول شود. تا جایی که مسیحیان و یهودیان هم تحریم شرعی را رعایت می کردند





زنان در حال استعمال قلیان







ناصرالدين شاه ، استعمال قلیان







**جنبش تنباکو ، نخستین و گسترده ترین جنبش مردمی علیه استبداد**

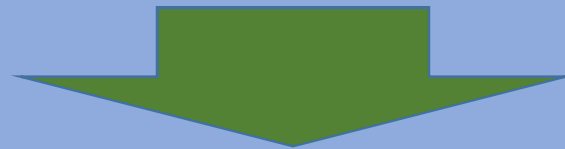


# تأثیر فتوا میرزای شیرازی در لغو قرارداد رژی

صدور این حکم سبب شد که شاه ناچار به تسلیم گردد



ابتدا امتیاز داخلی دخانیات و سپس امتیاز خارجی آن، لغو شد



میرزای شیرازی، تا زمانی که به وسیله شیخ فضل الله نوری از لغو قرارداد تنباکو مطمئن نشد، تحریم تنباکو را لغو نکرد

لغو شد

# قرار داد تالیبوت

به علت مخالفت علما و مردم و صدور فتوا توسط میرزای شیرازی



# نتایج نهضت تحریم توتون و تنباکو

▪ موجب انسجام بیشتر مرجعیت شیعه، علما و مردم متدین ایران شد.

▪ نشان داد که بیداری اسلامی در ایران به بلوغ فکری و سیاسی رسیده است.

▪ سبب شد که ضربه ای سخت به استعمارگران و عاملان داخلی آنان وارد آید.

▪ مردم باور کنند که توانایی ایستادگی در برابر استبداد داخلی و استعمار خارجی را دارند.

بسیاری از تاریخ نویسان، این قیام را **سر آغاز بیداری ایرانیان و طلوع نهضت مشروطه دانسته اند**

**نهیض تحریم تنباکو، در شرایطی باور نکردنی به بار نشست. آن زمان، اوج اقتدار امپراتوری انگلیس بود؛ گستردگی این امپراتوری به اندازه ای بود که ملکه انگلستان ادعا می کرد که در قلمرو کشورش، آفتاب هرگز غروب نمی کند**

## مهم ترین کشورهای تحت استعمار بریتانیا

کشورهای مستعمره انگلیس = ۳۰٪ جمعیت کره زمین

۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰

نفر تحت استعمار  
بریتانیا هستند

۵۳

کشور در کل جهان تحت  
استعمار بریتانیا هستند



ایران

اوایل قرن ۱۷ الی ۱۹۵۱



پاکستان

۱۸۰۰ الی ۱۹۵۷



مالزی

۱۸۲۴ الی ۱۹۶۳



هندوستان

۱۸۰۰ الی ۱۹۴۷



استرلیا

۱۷۸۸ تاکنون



کانادا

۱۷۱۳ تاکنون



ایرلند

۱۸۰۱ الی ۱۹۲۲



جزایر سلیمان

اواخر قرن ۱۹ الی ۱۹۷۶



آمریکا

۱۵۸۵ الی ۱۷۷۶



جبل الطارق

۱۷۱۳ تاکنون



جزایر فالکلند

۱۸۳۳ تاکنون



هنگ کنگ

۱۸۴۲ الی ۱۹۹۷

در واقع در این نهضت، مردم ایران توانستند برای نخستین بار، در برابر مقتدرترین دولت عالم، در آن زمان، ایستادگی کنند، و آن را وادار به پذیرش خواسته های خود کنند.





# خسته نباشید

موفق و سر بلند باشید / احمد اسدی اقدم - مرند ( آذربایجان شرقی )



تاریخ

کانال تخصصی «تاریخ من» @tarikheman3